

New Day in Medicine
Новый День в Медицине

NDM

TIBBIYOTDA YANGI KUN

Ilmiy referativ, marifiy-ma'naviy jurnal

AVICENNA-MED.UZ

ISSN 2181-712X.
EiSSN 2181-2187

4 (78) 2025

**Сопредседатели редакционной
коллегии:**

**Ш. Ж. ТЕШАЕВ,
А. Ш. РЕВИШВИЛИ**

Ред. коллегия:

М.И. АБДУЛЛАЕВ
А.А. АБДУМАЖИДОВ
Р.Б. АБДУЛЛАЕВ
Л.М. АБДУЛЛАЕВА
А.Ш. АБДУМАЖИДОВ
М.А. АБДУЛЛАЕВА
Х.А. АБДУМАДЖИДОВ
Б.З. АБДУСАМАТОВ
М.М. АКБАРОВ
Х.А. АКИЛОВ
М.М. АЛИЕВ
С.Ж. АМИНОВ
Ш.Э. АМОНОВ
Ш.М. АХМЕДОВ
Ю.М. АХМЕДОВ
С.М. АХМЕДОВА
Т.А. АСКАРОВ
М.А. АРТИКОВА
Ж.Б. БЕКНАЗАРОВ (главный редактор)
Е.А. БЕРДИЕВ
Б.Т. БУЗРУКОВ
Р.К. ДАДАБАЕВА
М.Н. ДАМИНОВА
К.А. ДЕХКОНОВ
Э.С. ДЖУМАБАЕВ
А.А. ДЖАЛИЛОВ
Н.Н. ЗОЛотова
А.Ш. ИНОЯТОВ
С. ИНДАМИНОВ
А.И. ИСКАНДАРОВ
А.С. ИЛЬЯСОВ
Э.Э. КОБИЛОВ
А.М. МАННАНОВ
Д.М. МУСАЕВА
Т.С. МУСАЕВ
М.Р. МИРЗОЕВА
Ф.Г. НАЗИРОВ
Н.А. НУРАЛИЕВА
Ф.С. ОРИПОВ
Б.Т. РАХИМОВ
Х.А. РАСУЛОВ
Ш.И. РУЗИЕВ
С.А. РУЗИБОЕВ
С.А.ГАФФОРОВ
С.Т. ШАТМАНОВ (Кыргызстан)
Ж.Б. САТТАРОВ
Б.Б. САФОЕВ (отв. редактор)
И.А. САТИВАЛДИЕВА
Ш.Т. САЛИМОВ
Д.И. ТУКСАНОВА
М.М. ТАДЖИЕВ
А.Ж. ХАМРАЕВ
Д.А. ХАСАНОВА
Б.З. ХАМДАМОВ
А.М. ШАМСИЕВ
А.К. ШАДМАНОВ
Н.Ж. ЭРМАТОВ
Б.Б. ЕРГАШЕВ
Н.Ш. ЕРГАШЕВ
И.Р. ЮЛДАШЕВ
Д.Х. ЮЛДАШЕВА
А.С. ЮСУПОВ
Ш.Ш. ЯРИКУЛОВ
М.Ш. ХАКИМОВ
Д.О. ИВАНОВ (Россия)
К.А. ЕГЕЗАРЯН (Россия)
DONG JINCHENG (Китай)
КУЗАКОВ В.Е. (Россия)
Я. МЕЙЕРНИК (Словакия)
В.А. МИТИШ (Россия)
В.И. ПРИМАКОВ (Беларусь)
О.В. ПЕШИКОВ (Россия)
А.А. ПОТАПОВ (Россия)
А.А. ТЕПЛОВ (Россия)
Т.Ш. ШАРМАНОВ (Казахстан)
А.А. ЩЕГОЛОВ (Россия)
С.Н. ГУСЕЙНОВА (Азербайджан)
Prof. Dr. KURBANHAN MUSLUMOV(Azerbaijan)
Prof. Dr. DENIZ UYAK (Germany)

**ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН
НОВЫЙ ДЕНЬ В МЕДИЦИНЕ
NEW DAY IN MEDICINE**

*Илмий-рефератив, маънавий-маърифий журнал
Научно-реферативный,
духовно-просветительский журнал*

УЧРЕДИТЕЛИ:

**БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ
ООО «ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН»**

Национальный медицинский
исследовательский центр хирургии имени
А.В. Вишневского является генеральным
научно-практическим
консультантом редакции

Журнал был включен в список журнальных
изданий, рецензируемых Высшей
Аттестационной Комиссией
Республики Узбекистан
(Протокол № 201/03 от 30.12.2013 г.)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

М.М. АБДУРАХМАНОВ (Бухара)
Г.Ж. ЖАРЫЛКАСЫНОВА (Бухара)
А.Ш. ИНОЯТОВ (Ташкент)
Г.А. ИХТИЁРОВА (Бухара)
Ш.И. КАРИМОВ (Ташкент)
У.К. КАЮМОВ (Тошкент)
Ш.И. НАВРУЗОВА (Бухара)
А.А. НОСИРОВ (Ташкент)
А.Р. ОБЛОКУЛОВ (Бухара)
Б.Т. ОДИЛОВА (Ташкент)
Ш.Т. УРАКОВ (Бухара)

4 (78)

2025

апрель

www.bsmi.uz

https://newdaymedicine.com E:

ndmuz@mail.ru

Тел: +99890 8061882

УДК 618.19-009.7

FARG'ONA VILOYATI XUDUDLARIDA KO'KRAK BEZI SARATONI BILAN KASALLANISHNING ASOSIY KO'RSATKICHLARINI BAHOLASH

Parpiyeva Odinaxon Raxmanovna <https://orcid.org/0000-0001-6223-103X>

Markaziy Osiyo Tibbiyot Universiteti O'zbekiston, Farg'ona, Burhoniddin Marg'inoniy ko'chasi 64 tel:+998 95 485 00 70 e-mail: info@camuf.uz

✓ Rezyume

Ko'krak bezi saratoni mamlakatimizda ayollar o'rtasida kasallanish va o'lim darajasi bo'yicha birinchi o'rinda turadi. So'nggi yillar ichida O'zbekistonda ko'krak bezi saratoni bilan kasallanish darajasi ortib bormoqda. Mamlakatimizda va dunyoda ayollarda eng ko'p uchraydigan saraton va o'limning eng ko'p sababi bo'lgan ko'krak bezi saratoni ko'krak to'qimalaridagi hujayralar nazoratsiz ravishda ko'payganda yuzaga keladi. Ko'krak bezi saratoni butun dunyo bo'ylab ayollarda barcha saratonlarning 30 foizini va saraton bilan bog'liq o'limlarning 14 foizini tashkil qiladi va saratonning eng keng tarqalgan turi hisoblanadi

Ushbu maqolada Farg'ona viloyatida ko'krak bezi saratoni bilan kasallanish, uning hududlar kesimida tarqalishi bo'yicha o'tkazilgan tadqiqot va uning natijalari, kasallanishning epidemiologik xususiyatlari va ko'krak bezi saratonini oldini olish bo'yicha tavsiyalar keltirilgan

Kalit so'zlar: Ko'krak bezi, saraton, to'qimalaridagi hujayralar.

ОЦЕНКА ОСНОВНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ РАКА МОЛОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЫ НА ТЕРРИТОРИЯХ ФЕРГАНСКОЙ ОБЛАСТИ

Парпиева Одинахон Рахмановна

Среднеазиатский медицинский университет Узбекистан, г. Фергана, ул. Бурхониддина Маргинони, 64 телефон: +998 95 485 00 70 e-mail: info@camuf.uz

✓ Резюме

Рак молочной железы является основной причиной заболеваемости и смертности от рака у женщин в нашей стране. В последние годы заболеваемость раком молочной железы в Узбекистане растет. Рак молочной железы, наиболее распространенный вид рака и основная причина смерти женщин в нашей стране и в мире, возникает, когда клетки в ткани молочной железы размножаются бесконтрольно. Рак молочной железы составляет 30% всех случаев рака и 14% смертей от рака у женщин во всем мире и является наиболее распространенным типом рака.

В данной статье представлено исследование заболеваемости раком молочной железы в Ферганской области, его распределение по регионам, его результаты, эпидемиологическая характеристика заболевания и рекомендации по профилактике рака молочной железы.

Ключевые слова: Клетки в груди, рак, ткани

ASSESSMENT OF THE MAIN INDICATORS OF BREAST CANCER IN THE TERRITORIES OF THE FERGANA REGION

Parpiyeva Odinakhon Rakhmanovna

Central Asian Medical University Uzbekistan, Fergana, Burhoniddin Marginoniy Street 64 tel:+998 95 485 00 70 e-mail: info@camuf.uz

✓ **Rezume**

Breast cancer is the leading cause of cancer morbidity and mortality in women in our country. In recent years, the incidence of breast cancer in Uzbekistan has been increasing. Breast cancer, the most common cancer and the leading cause of death in women in our country and in the world, occurs when cells in the breast tissue multiply uncontrollably. Breast cancer accounts for 30% of all cancer cases and 14% of cancer deaths in women worldwide and is the most common type of cancer.

This article presents a study of breast cancer incidence in the Fergana region, its distribution by region, its results, epidemiological characteristics of the disease and recommendations for the prevention of breast cancer.

Keywords: Cells in the breast, cancer, tissues

Dolzarbligi

Aholi orasida umr ko‘rish davomiyligini oshirishda ovqatlanishning o‘rni beqiyosdir. Aholining sog‘lom ovqatlanishi va jismoniy faolligini ta‘minlashda davlat siyosatini yanada mustahkamlash, yuqumli bo‘lmagan kasalliklar profilaktikasi borasida amalga oshirilayotgan ishlar samaradorligini yanada oshirish, har bir fuqaroda sog‘lom ovqatlanish va jismoniy faollik madaniyatini shakllantirish maqsadida 2020 yil 10 noyabrdagi PQ-4887-son “Aholini sog‘lom ovqatlanishni ta‘minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” gi Qarori qabul qilingan.

Ushbu qarorlarining asosi aholining turli qatlamlari orasida sog‘lom turmush tarzi va sog‘lom ovqatlanishni targ‘ibot qilish orqali ovqatlanish bilan bog‘liq bo‘lgan kasalliklar va ularning asoratlarini oldini olishga qaratilgan. Fertil yoshidagi ayollarning salomatlik holatini yaxshilash bugungi kundagi soha xodimlari oldida turgan dolzarb muammolardan biridir.

Tadqiqot maqsadi: 2019-2023 yillar davomida Farg‘ona viloyati hududlarida ko‘krak bezi saratonidan aholining kasallanish va o‘lim darajasining asosiy ko‘rsatkichlarini ilmiy baholash, epidemiologik xususiyatlarini o‘rganish, ko‘krak bezi saratoniga chalingan ayollarning ovqatlanishini korrektsiyalash orqali uning profilaktikasini takomillashtirish va tavsiyalar berishdan iborat.

Material va usullar

Ushbu tadqiqot ish doirasida 2019-2023 yillar davomida Farg‘ona viloyati va uning hududlari bo‘yicha Xalqaro kasalliklar tasnifining o‘ninchi tahriri (MKB-10) ga, “Xavfli o‘sma kasalliklari to‘g‘risida ma‘lumot” 7-shaklga hamda RIO va RIATM Farg‘ona viloyat filialining yillik hisobotlariga muvofiq, ko‘krak bezi saratoni tashxisi qo‘yilgan bemorlarning kasallanish va o‘lim ko‘rsatkichlari dinamikasi o‘rganildi.

Retrospektiv tahlilda mutlaq, nisbiy va o‘rtacha qiymatlar hisoblab chiqilgan. Olingan barcha natijalar V.M.Merabishvili tomonidan taklif qilingan onkologik statistikaning axborot texnologiyalaridan foydalangan holda Excel va Statistica 10.0 tizimlarida standart dasturlar yordamida qayta ishlandi.

Natija va tahlillar

Farg‘ona viloyati aholisida aniqlangan xavfli o‘sma kasalliklari ichida birinchi o‘rinda – ko‘krak bezi saratoni, ikkinchi o‘rinda – bachadon bo‘yni saratoni, uchinchi o‘rinda – boshqa xavfli o‘smalar turibdi. Tadqiqotning birinchi bosqichida C50 ko‘krak bezi saratonining halqaro statistik tasnifiga (ICD - 10) muvofiq 5 yil davomida 2019-2023 dinamikasida tarqalishi bo‘yicha tadqiqot o‘tkazildi. Tadqiqot uchun asosiy materiallar F-7, F-2-1 shakllari orqali o‘rganildi. Yoshi, yashash joyi, onkologik kasallanishning tuzilishi bo‘yicha ko‘krak bezi saratoni bilan kasallanish ko‘rsatkichlarining chastotasi hisoblangan va tahlil qilingan. Tashhislari keng qamrovli klinik tekshiruvlar asosida va morfologik jihatdan tasdiqlangan bemorlar tashhis qo‘yilgan ko‘krak bezi saratoni bo‘yicha ma‘lumotlar tahlil qilindi.

Ko'krak bezi saratoni bilan kasallanganlarni Farg'ona viloyati hududlari kesimida taqsimoti bo'yicha intensiv ko'rsatkichlari(100.000 aholi soniga nisbatan)

Shahar va tumanlar	Ko'krak bezi saratoni (C50)									
	2019 abs	%	2020 abs	%	2021 abs	%	2022 abs	%	2023 abs	%
Farg'ona shahar	50	17,6	53	18,3	31	10,6	47	15,7	57	18,1
Qo'qon shahar	44	17,8	44	17,4	43	16,8	41	15,8	54	17,8
Marg'ilon shahar	13	5,7	29	12,3	33	13,8	32	13,2	34	13,8
Quvasoy shahar	9	9,9	8	8,6	13	13,7	15	15,5	20	20,2
Oltiariq tumani	20	9,8	14	6,6	24	11,2	27	12,3	27	12,1
Qo'shtepa tumani	14	7,6	13	6,9	15	7,8	19	9,6	30	14,7
Bog'dod tumani	19	9,2	14	6,5	29	13,2	21	9,4	30	13,2
Buvayda tumani	9	4,1	12	5,3	14	6,1	8	3,4	18	7,5
Beshariq tumani	13	5,9	22	9,7	29	12,6	27	11,5	26	10,9
Quva tumani	24	9,6	24	9,3	23	8,8	26	9,8	28	10,3
Rishton tumani	16	8,2	14	6,9	19	9,3	27	13,0	27	12,7
So'x tumani	6	8,0	5	6,3	4	5,1	2	2,5	7	8,5
Toshloq tumani	18	9,2	20	9,9	23	11,2	26	12,4	19	8,9
Uchko'prik tumani	17	7,7	11	4,8	16	6,9	27	11,4	17	7,2
O'zbekiston tumani	17	7,4	22	9,3	17	7,0	28	11,4	23	10,0
Farg'ona tumani	18	8,7	17	8,0	27	12,5	30	13,6	34	15,7
Furqat tumani	15	13,1	13	11,1	18	15,1	18	14,8	19	15,3
Dang'ara tumani	14	8,4	8	4,6	23	13,0	17	9,4	19	11,0
Yozyovon tumani	8	7,5	13	11,8	13	11,6	16	13,9	12	10,2
JAMI viloyat bo'yicha	344	9,4	356	9,5	414	10,8	454	11,7	501	12,6

1-jadvalda keltirilgan epidemiologik tadqiqotlarning umumlashtirilgan ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, 2023 yilda Farg'ona viloyatida ko'krak bezi saratoni bilan kasallangan 501 ta holat (12,6 %) qayd etilgan. 2023 yilda ko'krak bezi saratonidan o'lim 178 kishida (2019 yilda – 146 kishi, 2020 yilda – 140 kishi, 2021 yilda – 140 kishi, 2022 yilda – 141 kishi) qayd etilgan bo'lib, bu saraton

kasalligidan vafot etganlar umumiy sonining 15,4 foizini (2019 yil – 13,9%, 2020 yil – 11,8%, 2021 yil - 12,2%, 2022 yil - 12,4%) tashkil etdi.

Farg‘ona viloyatida tashxis qo‘yilgan ko‘krak bezi saratoni bilan og‘rigan bemorlarning 2019 yilda kasallikning I-II bosqichi bo‘lgan bemorlarning ulushi 7,1 % ni tashkil etdi. 2020-yilda bu ko‘rsatkich 7,3 % gacha oshib, 2021-yilda (7,8 %), 2022-yilda 9,0 % ni, 2023-yilda I-II bosqichlari belgilangan bemorlarning ulushi mos ravishda 9,4 % ni tashkil etdi (2-jadval).

Farg‘ona viloyatida ko‘krak bezi saratonining yangi holatlarini bosqichlar bo‘yicha taqsimlash tahlili shuni ko‘rsatdiki, kasallikning III-IV bosqichlari bo‘lgan bemorlarning ulushi 2019 yilda - 2,3%, 2020 yilda – 2,1%, 2021 yilda – 3,0%, 2022-yilda – 2,6% va 2023-yilda – 3,1% ni tashkil etdi.

1-jadvaldan ko‘rinib turibdiki, shaharda yashovchi ayollarda ko‘krak bezi saratoni bilan kasallanishning yuqori darajasi qayd etilgan. O‘lim darajasi 8,9 % ni tashkil etdi (2-jadval).

Kasallanishning eng yuqori darajasi Quvasoy shahrida 20,4 % ni, Farg‘ona shahrida 18,1 % ni, Qo‘qon shahrida 17,8 %ni tashkil etdi. Kasallikning past darajasi Uchko‘prik tumanida (7,2 %) va Buvayda tumanida (7,5 %) kuzatildi. Biroq, Yozyovon tumanida kasallanish darajasi past bo‘lishiga qaramay, yuqori o‘lim darajasi 9,4 % ni tashkil etdi. Eng past o‘lim darajasi So‘x tumanida kuzatildi - 1,2%.

2-jadval

Farg‘ona viloyati hududlari kesimida ko‘krak bezi saratonining bosqichlari bo‘yicha taqsimlanish dinamikasi

Yillar	I-II		III		IV		Jami	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
2019	258	7,1	70	1,9	16	0,4	344	9,4
2020	276	7,3	60	1,6	20	0,5	356	9,5
2021	298	7,8	88	2,3	27	0,7	414	10,8
2022	352	9,0	76	2,0	25	0,6	454	11,7
2023	375	9,4	93	2,3	33	0,8	501	12,6

3 jadval

Farg‘ona viloyati hududlari kesimida ko‘krak bezi saratonidan 5 yillik o‘lim ko‘rsatkichlari (100.000 aholi soniga nisbatan)

Shahar va tumanlar	Ko‘krak bezi saratoni (C50)									
	2019 abs	%	2020 abs	%	2021 abs	%	2022 abs	%	2023 abs	%
Farg‘ona shahar	23	8,1	28	9,7	15	5,1	20	6,7	22	7,0
Qo‘qon shahar	22	8,9	8	3,2	13	5,1	6	2,3	5	1,6
Marg‘ilon shahar	8	3,5	6	2,6	5	2,1	5	2,1	10	4,1
Quvasoy shahar	2	2,2	1	1,1	4	4,2	2	2,1	7	7,1
Oltiariq tumani	4	2,0	9	4,3	5	2,3	3	1,4	9	4,0
Qo‘shtepa tumani	6	3,3	6	3,2	4	2,1	13	6,6	8	3,9
Bog‘dod tumani	6	2,9	6	2,8	4	1,8	4	1,8	12	5,3
Buvayda tumani	4	1,8	11	4,9	2	0,9	4	1,7	8	3,3
Beshariq tumani	13	5,9	10	4,4	15	6,5	12	5,1	13	5,5

Quva tumani	8	3,2	5	1,9	15	5,7	10	3,8	10	3,7
Rishton tumani	6	3,1	8	3,9	5	2,4	8	3,8	14	6,6
So'x tumani	3	4,0	1	1,3	3	3,8	1	1,2	1	1,2
Toshloq tumani	9	4,6	12	6,0	10	4,9	6	2,9	5	2,3
Uchko'prik tumani	3	1,4	3	1,3	1	0,4	2	0,8	8	3,4
O'zbekiston tumani	3	1,3	4	1,7	10	4,1	12	4,9	8	3,5
Farg'ona tumani	9	4,4	5	2,4	8	3,7	12	5,4	11	5,1
Furqat tumani	6	5,2	6	5,1	10	8,4	9	7,4	8	6,4
Dang'ara tumani	6	3,6	5	2,9	7	4,0	7	3,9	8	4,6
Yozyovon tumani	5	4,7	6	5,5	4	3,6	5	4,4	11	9,4
JAMI	146	4,0	140	3,7	140	3,7	141	3,6	178	4,5

Ko'krak bezi saratonida yashovchanlik 55 % ni tashkil etadi. Adekvat davvo choralari ko'rilmasa, bu ko'rsatkich 10 %ni tashkil qiladi. Yashovchanlik darajasiga ko'plab faktorlar ta'sir qiladi. Agar o'sma darajalariga qarab yashovchanlik aniqlansa, o'smaning boshlang'ich darajalarida 95 %ni tashkil qiladi. Ikkinchi bosqichda, o'smaning 5 sm gacha paydo bo'lishida, o'sma hujayralarining bir ikki limfa tugunlariga metastazlarida yashovchanlik 55-80 %ni tashkil qiladi.

Uchinchi va to'rtinchi bosqichdagi ko'krak bezi saratonida yashovchanlik 50-10 % ni tashkil etadi. Ammo shunga qaramay, o'z vaqtida kasallikni aniqlash, uni davolash, operativ va kimyo-nur terapiyalarni bir vaqtda olib borish, shifokor tavsiyalariga qat'iy rioya qilish, sog'lom turmush tarzini olib borish va sog'lom hamda muvozanatli ovqatlanishi ushbu kasallikni ma'lum darajada yengishga imkon beradi.

4 jadval

Farg'ona viloyatida ko'krak bezi saratoni bilan 5 yil va undan ortiq yil davomida dispanser nazoratida turgan bemor ayollarning nisbati (100.000 aholi soniga nisbatan)

Yillar		2019	2020	2021	2022	2023
Ko'rsatkichlar	abs	792	900	928	1045	993
	%	32,2	24,7	24,3	26,8	25,0

Xulosa

2019 yildan 2023 yilgacha bo'lgan davrda Farg'ona viloyati aholisi o'rtasida ko'krak bezi saratoni bilan kasallanish darajasini tahlil qildik. Farg'ona viloyatida yangi tashxis qo'yilgan ko'krak bezi saratoni darajasining o'sish tendentsiyasi kuzatilmoqda, bu esa ayollar orasida ushbu patologiyani erta aniqlash nuqtai nazaridan rejalashtirilgan onkologik yordam darajasining pasayishi bilan izohlanadi. Ammo shunga qaramay, Farg'ona viloyatida ko'krak bezi saratoni bo'lgan bemorlarda bir yillik o'lim va 5 yillik omon qolish ko'rsatkichlarining yaxshilanishi tufayli umumiy kasallanish darajasi barqaror o'sib bormoqda.

Erta bosqichda tashxis qo'yilgan ko'krak bezi saratoni qulay prognoz va yuqori tirik qolish darajasiga ega. Saratonning 1 va 2 bosqichlari uchun tirik qolish darajasi deyarli 100 foizni tashkil qiladi. Shuning uchun ko'krak bezi saratonini nazorat qilish bo'yicha Milliy (integratsiyalashgan) dasturni ishlab

chiqish va sinovdan o'tkazish muhim ahamiyatga ega bo'lib, u bemorlarni xabardor qilish, skrining va davolashga yo'naltirish, shuningdek, skrining va saraton reestrini yaratish bo'yicha chora-tadbirlarni o'z ichiga oladi. Natijada, taklif etilayotgan dastur ayollarda ko'krak bezi saratonini erta aniqlashga yordam beradi (I-II bosqichlarda). O'z navbatida, bu saratonni jarrohlik yo'li bilan davolash imkonini beradi, tirik qolish imkoniyatini oshiradi

Shunday qilib, Farg'ona viloyatida yangi aniqlangan va umumiy ko'krak bezi saratonini bilan kasallanish darajasini o'rganish ixtisoslashtirilgan onkologik yordamga bo'lgan ehtiyojni aniqlash, tibbiy yordam ko'rsatish hajmini hisoblash va uni moliyalashtirishni rejalashtirish, shuningdek, majburiy tibbiy sug'urta jamg'armalari hisobidan moliyaviy qo'llab-quvvatlash hajmiga tezkor va samarali tuzatishlar kiritish imkonini beradi.

Ko'krak bezi kasalliklari bilan og'rikan bemorlarda parhez ovqatlanishni samaradorligini oshirish maqsadida oilaviy poliklinikalarda, stasionarlarda va keng omma orasida tibbiy-gigiyenik va profilaktik ishlarini kuchaytirish maqsadga muvofiq bo'ladi. Bemorlar ratsionida hayvon yog'larini cheklash, hayvon va o'simlik oqsillarini, o'simlik moylarini ko'paytirish, ovqatlanish rejimi esa oz-ozdan 5-6 martani tashkil qilishi tavsiya etiladi [6].

Barcha saraton kasalliklarida bo'lgani kabi sabzavot va mevalarga boy yetarli va muvozanatli ovqatlanish, tegishli sharoitlarda tayyorlangan oziq-ovqatlarni iste'mol qilish bilan barqaror sog'lom ovqatlanish odatlari, jismoniy faollikni oshirish, sog'lom vazni saqlash va chekishdan voz kechish ko'krak bezi saratonining oldini oladi. Ko'krak yoshidagi bolalarni ko'krak suti bilan oziqlantirish ko'krak saratonidan himoya qilishini ko'rsatadigan ko'plab tadqiqotlar mavjud bo'lganligi sababli, barcha onalarga chaqaloqlarini kamida 2 yil davomida ko'krak suti bilan oziqlantirish tavsiya etiladi. Ta'kidlanishicha, to'g'ri va muvozanatli dietada yog'lardan olingan umumiy kaloriyalar nisbati 30 foizdan oshmasligi saraton xavfini kamaytirishga yordam beradi. Bundan tashqari, losos, zig'ir urug'i va yong'oq kabi Omega-3 yog' kislotalarini, karamning turli navlarini o'z ichiga olgan oziq-ovqatlarni dietaga kiritish saraton xavfini kamaytirishga yordam beradi.

Har qanday davolanishdan, kimyoterapiyadan, operatsiyadan ko'ra parhezga qat'iy rioya qilib, sog'lom ovqatlanish ratsioniga amal qilish afzalroqdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. YAZICI, O., ÖZDEMİR, N. (2018). Meme Kansyerinde Epidemiyolojik Vyerilyer, Risk Faktörlyeri, Risk Azaltıcı Yaklaşımlar. Türkiye Klinikleri Tıbbi Onkoloji-Özel Konular, 11(1), 1-7.
2. Pisegna, J.; Xu, M.; Spees, C.; Krok-Schoen, J.L. Mental health-related quality of life is associated with diet quality among survivors of breast cancer. *Support. Care Cancer* 2021, 29, 2021-2028.
3. Brown, J.C.; Sarwyer, D.B.; Troxel, A.B.; Sturgeon, K.; DeMichele, A.M.; Denlinger, C.S.; Schmitz, K.H. A randomized trial of exercise and diet on health-related quality of life in survivors of breast cancer with overweight or obesity. *Cancer* 2021, 127, 3856-3864.
4. Paola De Cicco, Maria Valeria Catani, Valeria Gaspyeri, Matteo Sibillano, Maria Quaglietta, Isabella Savini (2019) Nutrition and Breast Cancer: A Literature Review on Prevention, Treatment and Recurrence. *Nutrients* 2019, 11(7), 1514.
5. Normatova, S. A., & Parpiyeva, O. R. (2024). Assessment of the role of risk factors in the development of breast cancer. *Theory and Analytical aspects of recent research*, 2(21), 74- 78.
6. Parpiyeva, O. (2023). Ko'krak bezi saratonini bilan kasallangan ayollar ovqatlanishini korrektsiyalashni ilmiy asoslash (adabiyotlar tahlili). *Евразийский журнал медицинских и естественных наук*, 3(12), 168-177.
7. Rakhmanovna, P. O. (2022). Nutrition and diet in breast cancer. *Texas Journal of Medical Science*, 7, 27-30.
8. Parpiyeva, O. R., & Dzhaloldinova, O. O. (2022). The role of Valeology in raising a healthy generation. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 13, 1-3.
9. Parpieva, O. R., Muydinova, E., & Safarova, G. (2021). Breast cancer. *An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(11), 482-485.
10. Parpieva, O. R., & Djalalidinova, O. O. (2022). Reproductive Health Issues. *Texas Journal of Medical Science*, 14, 58-61.

Qabul qilingan sana 20.03.2025